

Costumari

Súria

Ubicació

Comarca: Bages

Coordenades:

Latitud: 41.830996706314

Longitud: 1.7542826849802

UTM Est (X): 396559

UTM Nord (Y): 4631763

Classificació

Número de fitxa 08274 - 38

Àmbit: Patrimoni immaterial

Tipologia Tradició oral

Estat de conservació Dolent

Notes de conservació: Moltes de les costums han desaparegut.

Protecció Inexistent

Tipus de protecció: Inexistent

Accés Fàcil

Ús actual: Sense ús

Titularitat Pública

Autoria de la fitxa ARQUEOCIÈNCIA- J.M. Huélamo

Data de registre de la fitxa: dg., 07/05/2000 - 02:00

Autoria de la darrera revisió: Marta Lloret Blackburn-Antequem, S.L.

Data de la darrera revisió: dj., 23/09/2021 - 13:00

Descripció

Determinades costums, encara que avui es troben pràcticament oblidades, han estat patrimoni comú de la gent de Súria fins ben entrat el segle XX. Així ocorre amb fets de diversa consideració dels que s'ha pogut tenir constància tant des de la informació oral directa com mitjançant la lectura de la bibliografia que sobre

la base de les recopilacions orals existeix al respecte. En aquesta fitxa, per tant, es recullen, tan sols, aquell grup de costums locals que es troben perdudes. DINAR DE DIFUNTS. Segons informació oral del Sr. Ramon Fàbrega, l'any 1931 ell havia assistit, a casa seva (cal Belga) a un d'aquests menjars comunitaris que sembla que eren costum en molts llocs de la Catalunya central, (RIU, 1982). En aquesta ocasió, i segons el seu record, després de l'enterrament, al tornar del cementiri, amics i familiars eren convidats a un gran dinar que havia estat fet per la jove de la casa, ajudada per altres dones, i que consistia en un escudella amb carn d'olla, pollastre, amanides, vi i postres de música. Al mas Salipota, cap el 1937 es va celebrar, així mateix, un dinar de difunts. A cal Planés, cap el 1960, quant es va morir el padrí, una dona jove de la casa es va posar a l'entrada i amb una galleda anava rentant les mans de la gent que passava a dinar a la casa després de l'enterrament (Informació oral de Carme Castellà Peramiquel, de cal Planés). A la casa del Poble Vell de cal Sastrunyo, e la dècada de 1960, Mn. Gassol informa que va assistir a un enterrament i que va observar com les dones s'afanyaven per a fer el dinar per a tothom en un temps en que les comunicacions ja no resultaven un problema. TAPIAR LES PORTES. La Sra. Teresina, de la masia del Puig, apunta la tradició de que quan moria l'amo de la casa es paredava la porta per que no la travessés ningú més. A cal Planés de les cases del Samontà hi ha una estança amb dues portes tapiades i una tercera en ús. CAP DE DOL: El dol el portaven els dos veïns més propers al difunt, normalment, un home i una dona, el cap del dol, però, era el veí més proper. (informació oral de cal Rei, cal Fàbrega i Mn. Josep Maria Gassol) PA D'OFERTA Quant moria una persona, la família portava durant un any, a la missa major del diumenge un cistellet amb espelmes espirals de cera ple de pa d'ofrena. Per aquest motiu era una dita normal entre mossens "has menjat molt (o poc) pa d'oferta (a tal parròquia)" o bé "m'he fet un tip de menjar pa d'oferta" per significar que s'havia estat molt o poc temps en una parròquia (informació oral de cal Rei, cal Fàbrega i Mn. Josep Maria Gassol). AMUNTEGAMENT DE PEDRES AL CLOT DE LA FOSSA; El Clot de la Fossa s troba al costat del camí vell de Cererols per la riera de Bogadella, en una zona enclotada, ja prop de la riera i de l'hort del Lladó. La tradició oral assenyala que en aquest indret, quan la gent hi passava havia de tirar una pedra i resar un parenostre, de tal manera, que s'havia format un monticle de pedres, avui desaparegut com a conseqüència dels incendis i els treballs forestals. El topònim evoca un lloc relacionat, probablement, amb enterraments. Cal tenir present, a més, que no es troba massa lluny de la necròpolis de la vinya de cal Sendra.

Observacions:

GARROTS COM A INSTRUMENTS MUSICALS: Segons Amades (1985: 3, 708) el sentit de la música estava tan vinculat a les meses que els segadors de Súrria empraven per lligar les garbes un tipus de garrots llargs que eren garrotadors i flabiol a l'hora. OFERIMENT DE LA MUDA DE L'INFANT. Un altre costum, també recollida per Amades (1985: 1, 54) parla com el 24 de desembre a Súrria es posava vora del foc de la llar, i damunt d'una cadireta tota una mudada d'infant de naixença perquè se'n pogués servir la Mare de Deu si la necessitava. ARRÓS DE LA PLAÇA. Consistia en un plat d'arròs ofert als pobres de la contrada que es donava el dimarts de Carnaval, a la plaça Major, fins el 1931. Se sap que el segle XIX era pagada per l'Ajuntament (REGUANT, 1997). VEGETALS PROTECTORS DE LA CASA. Encara, i sobre tot en medi rural, es detecta molt sovint l'existència de petites creus de palma col·locades a les portes principals de la casa. Aquest costum, que té el seu inici el diumenge de Rams, dins el cicle anual, respon a la creença de que aquests vegetals adquireixen un valor protector sobrenatural, allunyant les bruixes i els mals esperits i preservant de les tempestats i el llamp. EL SALPÀS, Era costum, fins el concili Vaticà II, que l'endemà del diumenge de Rams el rector posés sal i aigua beneïda a totes les portes foranes de la casa. A canvi d'aquesta acció el rector rebia en obsequi ous i altres menges. La sal era posada en un lloc específic, de fusta, de forma circular amb un apèndix a la part inferior on es fixava la sal. En altres ocasions es posava directament sobre la pedra.

Història

DINAR DE DIFUNTS. Aquest costum ha estat ben documentat a Catalunya des del segle XII. Es tracta d'un menjar ritual, que incloïa entre els costums de l'acte una ablució ritual (RIU, 1982). Recentment s'ha recollit, a la casa de la Garriga (Castelladral) un plat, probablement del segle XIX, que formava part d'una vaixel·la destinada a aquests àpats. Es tracta d'un plat còncav amb vidrat marró, sobre el que hi ha una "M" feta en manganès (es pot veure fotografiat a la fitxa). El menjar de difunts, segons els estudiosos, tal vegada sigui un record de les libacions rituals que es feien sobre les tombes.

Bibliografia

AMADES, J. (1985). Costumari Català. El curs de l'any. Barcelona, Salvat.

REGUANT i AGUT, Josep (1997) Súria. Història en imatges 1894-1975. Col·lecció "Fotografia històrica", núm. 4. Manresa: Angle Editorial, Centre d'Estudis del Bages.

RIU, Manuel (1982) "Alguns costums funeraris de l'Edat Mitjana a Catalunya". Necròpolis i sepultures medievals de Catalunya (Annex 1 d'Acta/Mediaevalia), p. 29-57. Barcelona: Universitat de Barcelona.

